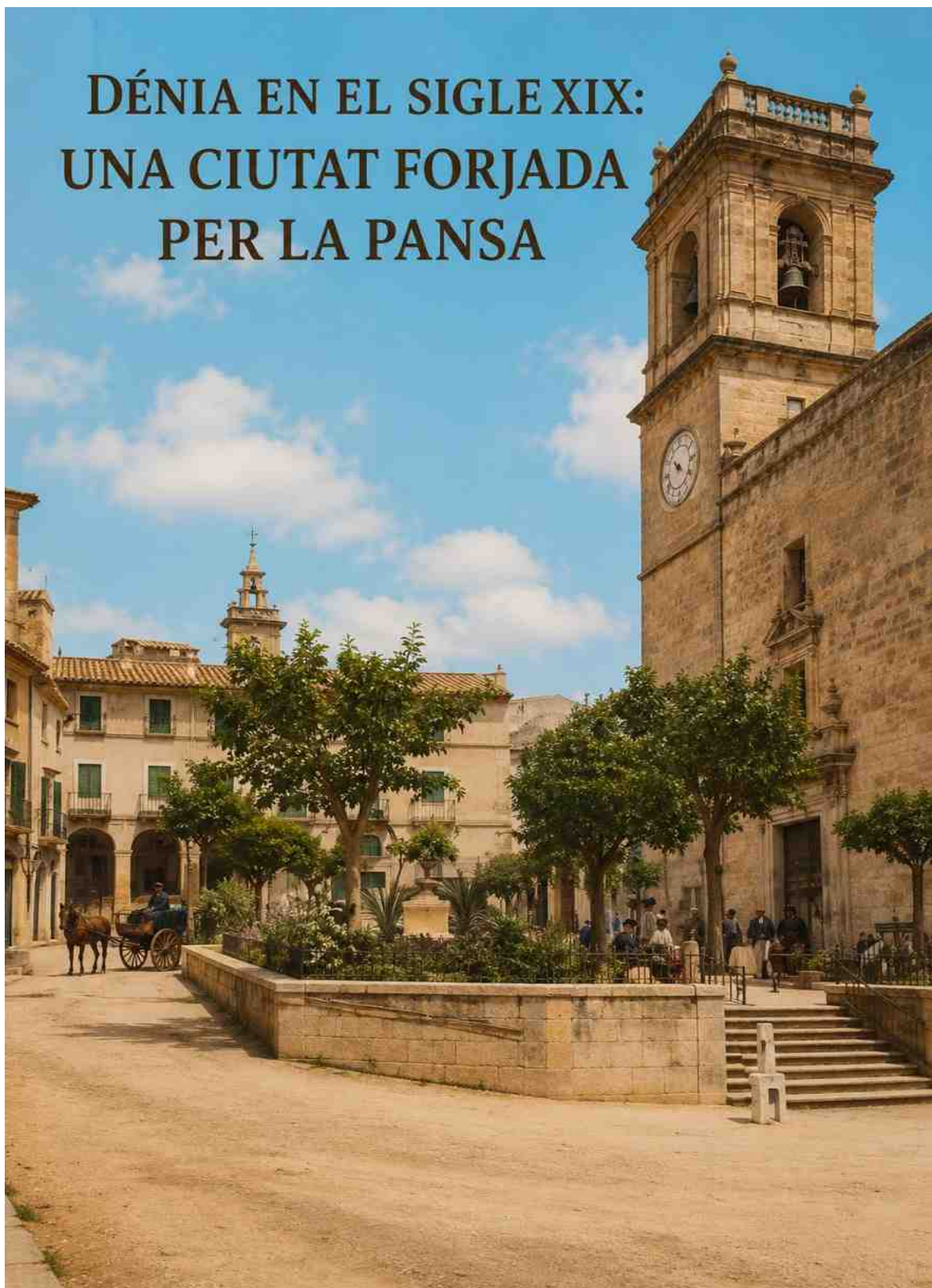

DÉNIA EN EL SIGLE XIX: UNA CIUTAT FORJADA PER LA PANSA

ACLARIMENT: Esta publicació està redactada en les Normes d'El Puig. Encara que és una obra colectiva, l'encarregat de la redacció final de cada article té llibertat per a fer-ho en la normativa d'accentuació de la seua preferència. Este tema és motiu de debat, pero no de divisió, entre nosatres.

Gmail rocchabas2018@gmail.com Twitter @CulturalRoc Facebook.@rocchabas

Ací l'enllaç a la web: <https://yosocche.com/associacio-cultural-roc-chabas-la-marina-denia/?lang=val>

SUMARI

PORTADA: Dénia sigle XIX.

EDITORIAL: Dénia en el sigle XIX: una ciutat forjada per la pansa. Per Pedro Fuentes Caballero.

Lo que fa la política. Per Paco Llinares Pascual.

750 anys de la mort del rei Jaume I: 750 anys d'història, memòria i fronteres. Per Noèlia Piquer Esteve

Rogle. Editorial. Autonomia, diuen. Per Rogle Constanti Llombart.

Els nostres personages valencians. José Gimeno Martinez. Per Juli Moreno i Moreno.

Patrimoni Valencià. La Santantonà de Forcall. Per Rogle Constanti Llombart.

Les nostres rondalles valencianes. Els tres pereosos. Per Francisco J. Briz

Hidalgo.

COLABORA EN L'ASSOCIACIÓ CULTURAL ROC CHABÀS

Donar difusió ad esta publicació és la millor forma de col·laborar en nosatres. També pots fer-te **soci** (40€ a l'any), i t'enviarem per correu en PDF tots els números que es publiquen durant l'any. Si tens voluntat de fer alguna aportació econòmica, també te quedaríem molt agraïts.

NOTA DE LA REDACCIÓ.

Els articles que van firmats són de l'exclusiva responsabilitat de l'autor. L'equip que confecciona esta revista convida als afiliats i simpatizants de l'Associació; per a que fent us de la democràcia interna que hem promés respectar, expressen lliurement les seues opinions sense més límits que els imposts pels estatuts de l'Associació.

SALUTACIONS

Dénia en el siglo XIX: una ciutat forjada per la pansa

Parlar de la Dénia del segle XIX és parlar d'una ciutat que va canviar de pell en a penes unes dècades. Al començament de la centúria, la vila encara conservava l'aire contingut d'una població menuda, condicionada per una economia de subsistència, per les llimitacions de la seua vella estructura urbana i per un horisó social encara molt tancat. Pero, en el pas dels anys, l'auge del comerç de la pansa va alterar per complet eixe paisatge: varen aplegar capitals, va créixer la població, es varen eixamplar els carrers, varen augmentar les activitats econòmiques i es va modificar la vida quotidiana de generacions sanceres.

El llibre *DIANENSES DEL SIGLO XIX*, de Javier Calvo Puig partix d'una idea tan senzilla com a poderosa: darrere dels grans canvis històrics no solament hi ha sifres, collites, obres públiques o decisions polítiques, sino persones concretes. Hòmens i dones de carn i os que varen alçar negocis, varen ocupar càrrecs municipals, varen impulsar iniciatives, varen patir crisis, varen emigrar, varen emmalaltir, varen prosperar o es varen arruïnar. Recuperar els seus noms, llinages i trayectòries permet reconstruir l'història local en més veritat i més humanitat, alluntant-la del relat impersonal dels manuals.

La Dénia del XIX no pot entendre's sense el cultiu i l'exportació de la pansa. Eixe producte va ser molt més que una activitat agrícola: es va convertir en el verdader motor econòmic, en l'eix de la vida social i en la clau que explicava l'expansió demogràfica, la modernisació de servicis i l'aparició d'una burgesia local cada volta més influent.

Quan el negoci anava be, la ciutat respirava prosperitat; quan entrava en crisi, tot es resentia, des dels presuposts municipals fins a l'estabilitat política.

El procés va ser especialment visible a partir de la dècada de 1820, quan va començar un creixement lent però sostingut. La demanda britànica va ajudar a consolidar el negoci, i en ella es varen multiplicar les explotacions agrícoles, encara que en molts casos es tractava de parcel·les molt menudes i fragmentades. Aquella riquesa no sempre es traduïa en grans estructures agràries, sinó en un mosaic de propietaris modestes, comerciants, intermediaris i jornalers que movien l'economia local.

Més tard, entre la segona meitat dels setanta i tota la dècada dels vuitanta, Dénia va viure la seua gran acceleració. Va ser una etapa de modernització, d'expansió d'infraestructures, de dinamisme comercial i de consolidació del poder de famílies com els Morand, lligades al lliberalisme local. La ciutat va créixer en rapidesa i va atraure immigració, perquè allí hi havia treball, circulació de mercaderies i oportunitats.

Però aquell esplendor tenia data de caducitat. En els anys noranta va començar l'afonament del negoci panser. La competència internacional, la recuperació d'altres zones productores, la pèrdua de mercats i, ja en el segle XX, l'arribada de la filoxera a la comarca va acabar per colpejar una economia massa dependent d'un sol producte. La crisi no va ser sol agrícola: es va convertir en una crisi social, política i institucional.

L'història que dibuixa est estudi és la d'una ciutat que creixia en extraordinària rapidesa quan la pansa donava beneficis, però que es descompensava en quant el mercat s'endoblejava. En èpoques de bonança, la població augmentava, el caixco urbà s'ampliava, els negocis es diversificaven i la política local seguia en més o menys fidelitat les grans corrents nacionals. En canvi, quan el comerç entrava en recessió, afloraven l'estancament, la debilitat econòmica, l'aïllament i una sensació de cansanci col·lectiu.

Eixe contrast s'aprecia també en l'evolució dels barris. El camp vinculat al cultiu panser absorbia mà d'obra i població aplegada de fora; el caixco urbà reunia comerciants, servicis i especulació; mentre que el barri mariner vivia d'una altra forma, més al marge d'eixa riquesa agrícola. La ciutat, per tant, no es desenvolupava de manera homogènea, sinó a distintes velocitats i en desigualtats molt visibles.

La pressió demogràfica generada per l'expansió econòmica també va tindre efectes en la salut pública. Les zones properes a la ciutat varen ser dessecades en part per iniciativa privada per a aprofitar-les agrícolament, però allí a on no es va aconseguir intervenir varen quedar focs insalubres que varen prolongar durant anys problemes com el paludisme. A això se sumaven les epidèmies, la pigota, la pallola i diverses crisis colèriques que varen colpejar en duresa a la població més vulnerable.

El segle XIX va ser també un temps de mortalitat elevada i de diferències socials molt marcades davant la malaltia.

Les epidèmies no afectaven per igual a tots els sectors de la població. En les primeres crisis de còlera encara es percebia una certa homogeneïtat entre les víctimes, però a mida que avançava la centúria la distància entre classes es va fer més visible. Els comerciants enriquits per l'exportació i els propietaris agrícoles suportaven la malaltia des d'una posició molt distinta a la dels jornalers, molt més exposats a la pobresa, la mala alimentació i la precarietat.

Les autoritats locals, per la seua banda, no sempre varen actuar en la rapidesa necessària. Els barris més humils quedaven a sovint desatesos, i la política sanitària municipal resultava insuficient. La falta de vacunacions adequades, la mala conservació dels carrers i la lletinitut administrativa agravaven uns problemes que no eren sol meges, sinó també socials i polítics.

La desigualtat també es reflectia en el modo de finançar la ciutat. Els presuposts municipals eren casi sempre deficitaris i depenien d'imposts impopulars, recàrrecs i arrendaments de servicis. Quan la pansa donava beneficis, el control fiscal era més lax; quan la situació empiorava, l'Ajuntament intentava apretar més la recaptació, lo que generava ocultació, frau, resistències i conflictes. El resultat era un cíclic viciós de deute, ineficàcia i deterioració dels servicis públics. El poder municipal va quedar en mans d'uns pocs grups econòmics que utilitzaven l'Ajuntament com a instrument d'influència. La burgesia terratinent i comercial dominava la vida política local, i això condicionava tant el repartiment de la càrrega fiscal com l'accés a càrrecs i decisions. En eixe context, el caciquisme no va ser una anomalia, sinó una forma habitual de funcionament del sistema.

En els anys de crisis, la tensió social va augmentar. Varen aparèixer protestes contra *els consums*, es va qüestionar el repartiment d'imposts i es va fer més visible el malestar de la població jornalera, somesa a una estructura molt desigual. El sufragi universal i el naixement de societats obreres varen obrir noves expectatives, encara que també varen fer més evident la distància entre una minoria en capacitat de decisió i una majoria en escassos recursos.

Ad això se sumaven les dificultats per a sostindre els grans servicis urbans: aigua, alluminat, telégraf, escoles, beneficència, camins veïnals. La ciutat necessitava modernisar-se, però no sempre tenia mijos per a fer-ho. Moltes voltes es recorria a fórmules provisionals, a arrendaments o a contes aparentment equilibrats que amagaven dèficits reals. L'economia pansera no solament va transformar el camp, sinó també el port. L'arribada de bucs més grans va obligar a pensar en obres d'acondicionament, però la mala fortuna va voler que eixos projectes coincidiren en la crisis del sector. El resultat va ser molt negatiu: els barcos devien pagar per servicis que encara no rebien plenament, els costos augmentaven i la competitivitat del producte es resentia.

La falta de conclusió d'eixes obres va ser un fracàs per a la ciutat, que va perdre pes comercial front a altres enclavaments millor connectats, com Gandia. Dénia va vore com es debilitava una de les seues grans vies de projecció exterior just quan més necessitava reforçar-la.

En el canvi de segle, els contemporànies varen percebre l'inici d'una nova etapa menys lluenta. Lo que abans havia segut prosperitat es va interpretar com a decadència; lo que havia segut creiximent es va vore més tart com a agotament. No obstant, eixa llectura estava marcada per la nostàlgia i per una visió incompleta del procés. No era tant que la ciutat haguera deixat de crear riquesa per voluntat pròpia, sino que havien canviat les condicions internacionals que havien fet possible aquell auge.

La gran aportació d'este llibre és precisament la recuperació dels noms propis. L'estudi reunit casi un miller de referències biogràfiques de persones que varen viure, varen treballar, varen governar, varen comerciar, varen ensenyar, varen escriure o varen contribuir a modelar la Dénia del XIX i els primers anys del XX.

Hi ha comerciants, meges, músics, propietaris, alcaldes, sacerdots, transportistes, mestres, industrials, regidors i periodistes. Alguns varen deixar senyal pel seu paper públic; uns altres apareixen en els archius per una boda, una defunció, una activitat comercial o un càrrec municipal. Tots, en conjunt, ajuden a reconstruir una ciutat més viva i més complexa que la que oferixen els grans relats generals.

Eixe és, en el fondo, el valor d'un treball com este: tornar densitat humana al passat. Perque l'història local no està feta solament de monuments, collites o acorts municipals, sino també dels gests quotidians, dels oficis, de les famílies, de les ambicions i de les menudes biografies que varen sostindre la vida de la ciutat.

Pedro Fuentes Caballero

Acadèmic de la Real Acadèmia de Cultura Valenciana corresponent per Dénia

LO QUE FA LA POLÍTICA

Quantes voltes sentim els valencians que la política favorix a la nostra llengua valenciana quan és totalment al contrari. Sempre nos ha perjudicat.

Els catalanistes varen introduir la batalla per la llengua en l'Universitat de València a finals dels 60 del passat segle. Recolzats per catedràtics catalans que varen ficar en l'Universitat la teoria de la catalanitat de la nostra Llengua Valenciana. Ràpidament varen tindre la col·laboració en l'Universitat de Manuel Sanchis Guarner i des de l'exterior de Joan Fuster. Varen crear i organitzar cursos en la normativa de l'IEC i donar títols per a l'ensenyança en català, a on es premiava el que la persona tinguera estes idees catalanistes. No cal dir que els primers professors de valencià varen eixir d'este organisme.

En els anys 70 la gent jove del món universitari es va apuntar a la moda del catalanisme ja que s'associava en l'idea de gent progre (valencianista-facha). Açò va fer que molts dels governants de l'UCD, per a no semblar fascistes, recolzaren estes idees catalanistes. Lo únic que va salvar a la nostra Llengua Valenciana i a la nostra Real Senyera va ser el poble, que va fer que finalment es recolzaren els nostres signes d'identitat en el nostre Estatut de Autonomia. Despuix va aplegar el PSOE i els catalanistes varen tindre que mentalisar i expandir, en l'ajuda de gent que tenia ganes de poder despuix de 40 anys de dictadura, tot lo avançat en els últims anys. Tot açò va fer que el PSOE s'anara debilitant entre els valencians i que ixqueren en la gran manifestació que sempre recordarem en favor de les nostres senyes d'identitat. La part mala és que els catalanistes es varen infiltrar en la Conselleria de Cultura i en l'Universitat de València, recolzats per la Generalitat de Catalunya.

En 1984, gràcies al rector de l'Universitat de València Ramon Lapiedra, la política de catalanisació va ser molt intensa.

Açò va fer que un grup d'estudiants s'organisara en el grup "Alternativa Universitària". Al front d'este grup estava Juan García Sentandreu. La Real Senyera i la Llengua Valenciana varen ser els dos símbols més reivindicats per Sentandreu i els seus companys.

La guerra va ser més forta encara si cap a partir del 20-6-1986 en que la Junta de Govern de l'Universitat va aprovar que els professors podien elegir en quina llengua donar les classes (català o castellà) als seus alumnes sense tindre en conte els seus drets. "AU" va presentar dos recursos contra est acort. L'11-11-1986 l'Audiència Territorial de València va dictar sentència a favor de "AU" pel primer d'ells (dret a l'educació). El 18-5-1989 es va guanyar el segon recurs (nom de la nostra llengua en els estatuts de l'Universitat).

L'Universitat va recórrer davant el Tribunal Suprem, pero el 20-11-1992 este va dictar una sentència històrica en confirmar la del TSJ de València en el que confirmava la denominació illegal i històrica de Llengua Valenciana. L'Universitat va recórrer davant el Tribunal Constitucional (Sala Tercera presidida pel català Carlos Viver Pi i Sunyer i en la qual també estava el valencià catalaniste Tomás Vives Antón) i com no podia ser d'una atra manera el 21-4-1997 el Tribunal Constitucional es carregava la sentència del Tribunal Suprem i primava l'autonomia universitària sobre la llei (Constitució i Estatut d'Autonomia quedaven relegats a l'autonomia universitària). Finalment se'ls autorisava a denominar la Llengua Valenciana com a catalana en l'àmbit Universitari sense que açò contradiga l'Estatut d'Autonomia.

Esquerra Unida va plantejar una Proposició no de llei per a que el Govern de la nació fera tot lo possible per a que els texts oficials de l'administració anaren redactats també en les llengües regionals, entre elles la catalana (segons IU se li cridava valencià en la nostra Comunitat). Al mateix temps l'Institut d'Estudis Catalans modificava els seus estatuts per a prolongar la seua autoritat llingüística sobre el Valencià. Acció Valencianista va protestar per estes accions i va organitzar una manifestació en Madrit el 20-5-1997 (dia de la votació). La proposta es va aprovar per IU, PSOE, CIU i els nacionalistes abans de la manifestació. Va ser la primera volta que un text illegal identificava valencià i català.

Despuix d'açò va vindre el remat final, Eduardo Zaplana (president de la Generalitat Valenciana) va tindre que pactar en Jordi Pujol (president de la Generalitat Catalana) per a que José Maria Aznar poguera ser President del Govern d'Espanya en els vots de CIU. A canvi Zaplana faria lo que exigia Pujol en matèria llingüística en la Comunitat Valenciana. Crearien un organisme en autoritat llingüística en València, pero d'acort en l'Institut d'Estudis Catalans per a poder aproximar posicions. El PP en eixe moment va saber callar boques comprant una sèu a entitats valencianistes com Lo Rat Penat. Tot açò va desembocar en la manifestació en contra del 13-6-1997 (500.000 persones), pero finalment el PP junt en PSOE i IU varen montar L'Acadèmia Valenciana de la Llengua (AVL) que poc a poc està suplantant la nostra Llengua Valenciana per la catalana.

A partir d'eixe moment va haver moltes reunions entre representants del Bloc, Convergència de Catalunya i el Partit Socialiste Mallorquí per a assentar bases per a unificar valencià i català. També va haver reunions en destacats catalanistes de València i en Zaplana de per mig.

El següent pas va ser propondre a les Corts Valencianes un dictamen sobre la llengua per part del Consell Valencià de Cultura (CVC). PP i UV recolzats pel PSOE, varen propondre que fora el CVC (17-9-1997), replet de catalanistes, el que fera el dictamen sobre la llengua, però no varen propondre una entitat com la RACV repleta de valencianistes. En maig de 1998 es va entrevistar Zaplana en Jordi Pujol, aplegant a un principi d'acort.

Com no podia ser d'una altra manera el dictamen del CVC (13-7-1998) establia oficialment la catalanitat de la Llengua Valenciana. Eixe mateix estiu es va elaborar el borrador de la Llei de l'Acadèmia Valenciana de la Llengua que va ser aprovada el 02-9-1998. Solament varen votar en contra del dictamen del CVC (per a la creació de l'AVL i reconeixent l'unitat lingüística) Xavier Casp, José Boronat i Leopoldo Peñarroja.

L'AVL, en la reforma de l'estatut en 2006, quedaria integrada com a ent normatiu en l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana. Es va protegir davant qualsevol possible idea contrària ad ella.

Zaplana va fer creure a Xavier Casp i a la Real Acadèmia de Cultura Valenciana que en l'AVL hi hauria 11 valencianistes dels 21 llocs. Els va enganyar, ja que varen elegir a octogenaris i nonagenaris valencianistes. A part, va propondre a Casp com a primer president de l'AVL per a tindre controlat al valencianisme. Despuix de faltar un acadèmic valencianiste i vore que tot era un engany, Casp va dimitir. Zaplana ja havia complit en Pujol i en José María Aznar. És molt curiós que l'AVL és l'única de les Acadèmies de les Llengües Espanyoles a on els seus acadèmics són funcionaris públics cobrant bons sous, i també l'única que està inclosa dins d'un text constitucional, estatutari, en ranc normatiu, és dir que obliga.

Tot açò nos du als valencians a ser els més perjudicats per la política i a que quan sentim que els nostres posicionaments per la nostra Llengua Valenciana són polítics nos tirem a riure. Cal recordar lo que va dir el Tribunal Suprem el 20-11-1992:

“El fondo del asunto no es académico o lingüístico, y esto bien lo saben las partes enfrentadas en este recurso: el fondo del asunto es político. Se dice (Universidad) que la denominación de la lengua hablada en la Comunidad Valenciana es algo que corresponde al patrimonio científico de la Universidad, en el cual los tribunales no deben entrar sin violar la autonomía universitaria; la lengua no tiene como cuestión filológica, otra dimensión que la científica y académica. Pero no son así las cosas, en opinión de este tribunal.

Desde luego que la lengua tiene otras dimensiones además de la científica y académica: tiene una clara dimensión política.

La polémica esta solucionada desde el punto de vista jurídico: la lengua autóctona de la Comunidad Valenciana se llama “Valenciana”, porque así lo ha querido el ordenamiento jurídico. No asumirlo así es una flagrante violación de la letra y del espíritu de las leyes”.

Que nos diguen als valencians perque l'Universitat no està somesa a la llei i tenint en el nostre Estatut d'Autonomia que nostres llengües oficials són el valencià i el castellà, puguen cridar ells en l'Universitat a la nostra llengua d'una altra manera. Increïble la màgia de la política. Mentre el Tribunal Suprem dia lo que acabem de llegir, el Tribunal Constitucional recolzava a l'Universitat. El límit de l'autonomia universitària deu ser el nostre Estatut d'Autonomia, pero no va ser aixina per política.

Aixina que per favor que no nos diguen als valencians res que tinga que vore en la política, perque per culpa d'ella decidixen uns atres per nosatres. LO QUE FA LA POLÍTICA.

Paco Llinares Pascual

Efemèrides del 21 d'agost de 1838 reflectix un conflicte administratiu que va afectar directament a l'unitat municipal de Dénia. L'Ajuntament va acordar gestionar l'anul·lació de la segregació de l'arraval de Diana. Aquell núcleu, conegut també com Poble Nou de Diana, havia segut

separat administrativament de Dénia en 1837, en el marc de les transformacions municipals del lliberalisme espanyol. La decisió no va ser acceptada pacíficament per la ciutat, que entenia la separació com una fractura de la seua continuïtat urbana, social i econòmica.

Un any despuix, el 23 d'agost de 1839, una Real Orde va dispondre l'agregació de Diana a Dénia, posant fi ad aquella breu experiència d'independència municipal. La tornada de Diana no va ser solament una qüestió burocràtica: va significar la recuperació d'un espai humà estretament unit a la ciutat pel treball, el comerç, les relacions familiars i la pròpia configuració del territori. L'història d'aquell arraval recorda que les fronteres administratives poden modificar-se en rapidea, pero els vinculs d'una comunitat solen ser molt més profunds.

Roc Chabàs Associació

750 anys de la mort del rei Jaume I: 750 anys d'història, memòria i fronteres

Enguany es complixen 750 anys de la mort del rei Jaume I el Conquistador, fallit en 1276 en València. Per als valencians, la seua figura no és només la d'un monarca migeval, sino la del fundador del Regne cristià de València, el sobirà que donà forma política, jurídica i institucional ad estes terres despuix de la reconquesta cristiana.

La nostra història no comença en el segle XIII. Estes terres ya havien tengut reis propis en l'Antiguetat i en l'Alta Edat Mija. L'arqueòlec valencià Miquel Ramon Martí descobrí en 2001 que el primer rei visigot documentat de l'història del Regne de València fon Leovigilt, del segle VI. El descobriment d'una moneda de l'any 583, a on s'aprecia el seu rostre, el seu nom «Livvigildus» i les paraules «Rex Valenta» Rei de València, aixina ho prova.

Posteriorment, la regió constituí un regne musulmà dins d'Al-Àndalus fins a l'arribada de Jaume I, qui establí el Regne cristià de València en lleis, institucions i territori propis.

Hi ha llocs a on eixe moment fundacional no pertany únicament als llibres d'història, sino que forma part del propi paisatge i de la memòria colectiva. Un d'eixos llocs és el Camp de Mirra, escenari d'un dels aconteyiments més decisius per al naiximent i la configuració territorial del Regne de València.

No obstant, des de temps relativament recents, és dir, a penes uns anys despuix de començar-se a escenificar allà pels anys setanta, les representacions històriques del municipi han segut objecte de contínues distorsions. Algunes versions inclouen víctores descontextualisades en l'acte de l'embaixada, com «per Catalunya i Aragó» el burro davant, per a que no s'espante, i recorren reiteradament a la denominació «Catalunya», a pesar de que en l'època de Jaume I només existien els comtats dins de la Corona d'Aragó.

Esta manipulació, promoguda intencionadament per pseudoguionistes valencians als quals l'afer al seu gentilici els repel, puix preferixen ser catalans, els portà a reinterpretar l'història. Han anat introduint elements que no reflectixen la realitat històrica, però que conviuen en la memòria del lloc dins de l'imaginari popular.

Ací, en 1244, se firmà el Tractat d'Almizra, un acord entre el rei Jaume I d'Aragó i el llavors infant Alfons de Castella, que anys després seria Alfons X el Sabi. En este tractat s'establiren les primeres fronteres entre els territoris conquistats per la Corona d'Aragó i els de la Corona de Castella durant l'expansió cristiana cap al sud de la península.

Aquell acord no fou un episodi menor. Fou un moment clau en l'història peninsular i, especialment, en l'història valenciana. En el Camp de Mirra se traçà la línia que delimitava fins a on podia avançar cada corona. Les terres situades al nord d'eixa frontera quedarien vinculades al nou Regne de València, creat per Jaume I després de la conquesta de la ciutat de València en 1238. Les situades al sud quedarien dins de l'àmbit castellà.

Per als aragonesos, Jaume I fou considerat un mal rei, puix la declaració de les noves terres com a regne independent i en lleis pròpies limità l'eixida d'Aragó a la mar. Tampoc els comtats que formaven part de la Corona d'Aragó el valoraren especialment, ja que segregà les comarques del Rosselló i la Cerdanya per al Regne de Mallorca i renuncià als senyorius de Provença i Llenguadoc. Ademés, Jaume I no era català i no introduí la llengua catalana en València, que ja havia segut una terra rica i culturalment avançada durant els períodes visigot i musulmà.

Queda demostrat que la repoblació de València no pogué dependre d'un reduït 1,6 % de soldats que decidiren establir-se en el territori. Resulta difícil sostindre que un grup tan minoritari fora capaç d'implantar una llengua romànica valenciana, cosa que ni tan sols set segles de convivència en la població musulmana pogueren consolidar en eixe sentit.

Les investigacions del professor Antonio Ubieto Arteta i de la professora Maria Desamparados Cabanes Pecourt, basades en l'anàlisi de documentació inèdita i en un enfocament científicament rigorós, aporten arguments sòlids que recolzen esta interpretació. Refuten aixina l'ineptitud interpretativa de documents notariais i l'actitud malintencionada de l'archiver Bofarrull.

D'esta manera, el tractat consolidava la realitat política que Jaume I estava construint: un regne valencià en territori propi, en lleis pròpies i en institucions pròpies.

Els Furs de València, otorgats per Jaume I, tenien ranc superior a les Costums dels comtats que formaven part de la Corona d'Aragó, redactades en llatí, mentre que els Furs estaven escrits en valencià, reforçant l'identitat i l'autonomia del Regne de València com a regne cristià dins de la Corona d'Aragó.

Jaume I fon, además, rei d'Aragó, rei de Mallorca, comte de Barcelona i senyor de Montpeller; un monarca de múltiples territoris que trià València com a lloc de residència i a on fallí, deixant una senyal imborrable en l'història i la memòria del regne.

Els Furs de València donaren forma, durant quasi cinc sigles, a la vida política i jurídica del regne. Gràcies ad ells se desenrollaren institucions pròpies i una identitat colectiva valenciana que perdurà durant generacions. El Camp de Mirra quedà aixina unit per a sempre ad eixe moment clau de la nostra història.

No és casualitat que cada any el municipi recorde aquells fets en representacions històriques i actes commemoratius. Estes celebracions no són únicament una festa local: són una manera de mantindre viva la memòria d'un episodi que marcà el naiximent i la delimitació del Regne cristià de València.

No obstant, resulta lamentable, al mateix temps que delirant, que estes manifestacions culturals no hagen mantingut el rigor històric. En el seu lloc, han segut reinterpretades des de perspectives ideològiques que desvirtuen el seu significat original i condicionen la percepció colectiva de qui no sap, no entén o deliberadament vol remetre-nos a corrents de pensament que, històricament, han plantejat projectes alienats, com el d'un dels seus gurús, Enric Prat de la Riba, i la seua «Gran Catalunya».

Una iniciativa naixcuda en 1976 que, en les seues primeres representacions provablement sobre texts de Francisco González Mollà, perseguia una recreació rigorosa i fidel dels fets històrics del Tractat d'Almizra. No obstant, a partir de 1982 la representació abandonà en bona mida eixe plantejament original, donant pas a una versió que, a juí dels seus crítics, sacrificà part del rigor històric per a incorporar una llectura de marcat caràcter ideològic, pròxima als plantejaments del catalanisme polític i dels denominats Països Catalans.

La seua parcialitat és manifesta, puix carixen de rigor filològic i històric, recordant-nos les maneres del químic Pompeu Fabra convertit en filòlec per tercera via. Analogia que se cenyixen a una agenda política que busca «quadrar» l'història i la llengua dins d'un marc ideològic concret: el pancatalanisme. Una ingenieria del relat per a alinear-lo en les seues tesis ideològiques.

Hui, quan es complixen 750 anys de la mort de Jaume I, recordar lo ocorregut en el Camp de Mirra és també recordar l'orige de les nostres fronteres històriques. Perque fon ací a on dos corones migevals acordaren els llímits de la seua expansió. Fon ací a on se fixaren les primeres llínees del mapa del Regne de València. I fon ací a on l'història deixà una senyal que, més de sèt sigles despuix, continua formant part de l'identitat d'este poble.

Setcents cinquanta anys despuix, l'història continua parlant-nos des d'este lloc. Lo que ocorregué en el Camp de Mirra en 1244 no fon un tràmit administratiu per a subordinar a ningú, sino l'acta de naiximent d'una frontera que definí la nostra personalitat. Jaume I el Conquistador no fon un monarca que buscara la dissolució dels territoris, sino un estadiste visionari que otorgà al Regne de València els seus propis Furs, les seues pròpies institucions i una veu sobirana.

El seu llegat no és una peça d'un puzle alié, sino el ciment d'una identitat valenciana plena, autònoma i orgullosa del seu oríge.

Ixcà que la representació del Tractat d'Almizra torne a ser lo que mai degué deixar de ser: un espill fidel de l'història, lliure de guions manipulats per mestres dels números convertits en polítics que canvien la certitut del teorema per l'incertitut del mítins, i de visions pancatalanistes que enterbolixen la realitat dels fets.

La concòrdia que se firmà en estes terres deu respectar-se sense biaix que pertorben la calma d'un poble que només vol honrar el seu passat. ¡Que el teatre siga memòria i no propaganda! ¡Que la paraula dels actors siga la crònica de lo que fon i no el panflet de lo que alguns pretenen que siga! ¡Per la veritat històrica i per l'orgull d'un Regne de València en entitat pròpia, lliure de tuteles i fidel a la seua verdadera raíl!

Per Noèlia Piquer Esteve

L'efemèrides datada en 1666 senyala l'arribada a Dénia de l'emperatriu Margarita Teresa d'Àustria, filla de Felip IV i protagonista de *las Meninas*. El seu viatge cap a Viena, a on anava a contraure matrimoni en l'emperador Leopolt I, va convertir el llitoral valencià en escala d'una complexa operació diplomàtica de la Monarquia Hispànica.

La cronologia general del viatge situa la seua estància en Dénia durant l'estiu de 1666, abans d'embarcar rumbo a Barcelona i continuar cap a Itàlia. Per això, la data concreta que oferix la nota deu contrastar-se en la documentació de l'itinerari, pero el fet principal resulta coherent: Dénia va ser port de pas d'una de les grans comitives reals del seu temps.

Roc Chabàs Associació

ROGLE

“TOT S’HO MEREIX VALENCIA.
PER A VALENCIA ES TOT.”

CONSTANTÍ LLOBART

Juliol - Agost 2026

Numero 238-239

EDITORIAL

Autonomia, diuen

¿De veres els valencians tenim una autonomia real?

Aixina, en llinees generals, lo de la **Espanya de les Autonomies**, pareix per moments una broma pesada. Pensen en un grup de joves que se queixen de que els seus pares els posen llimit a l’hora de tornar de festa. Alguns poden tornar a les dotze de la nit, uns atres a la una, alguns, mes tart, pero tots tenen llimit..., manco u, que diu que pot tornar a l’hora que vullga. “¡Quína sort!”, pensen els demes.

Pero a l’hora de quedar eixe divendres, es precisament el que no te llimit de tornada el que diu que no va a eixir de casa. “¿Cóm es possible, si pots tornar quan vullgues? ¡Quín desperdici!” Pero ell els explica que de res li servix eixir si no li donen paga i no te cap diners. “¿A on se pot anar sense un euro?” I han de donar-li la rao.

Efectivament, ¿de qué servix l'autonomia si no se pot sostindre economicament? ¿De qué servix tindre les competencies, per eixemple en **Sanitat**, si no te donen la finançacio que correspon? El resultat es que, si vols oferir uns servicis en una qualitat minima als ciutadans (per a que te voten en les proximes eleccions, obviament), has d'endeutar-te, ¿en quí? En l'**Estat**, per lo que el govern central de tanta acaba podent fer de tu lo que vol. Si el govern autonomic es del mateix partit, te pot donar un poquet mes d'almoïna, sino, estas apanyat.

Poden revisar l'hemeroteca i comprovaran que la queixa per l'infrafinançacio dels valencians ve de llunt. Tots els partits prometen lluitar per una finançacio justa per als valencians, i, si quan apleguen al poder qui mana en Madrit es rival politic, protesten aïradament, pero si qui s'assenta en la Moncloa es de la mateixa corda, els entra la fluixera.

¿Quína llinea ferrea d'alta velocitat era prioritaria per als valencians? El **Corredor Mediterraneu**. En particular, unir **Castello**, **Valencia** i **Alacant**. ¿I qué tenim? Una alta velocitat de Valencia a **Madrit**, i una atra d'Alacant a **Madrit**; i trens tortuga per a viajar entre les tres capitals valencianes.

En els assunts importants, en realitat, els successius governs valencians no han pintat fava. Les decisions se prenen en Madrit i obedint a interessos que no son els dels valencians.

Ya hem mencionat varies vegades en estos escrits cóm nos furtaren el **Banc de Valencia**, adjudicant-li un rescat que no necessitava per a vendre'l per un euro a **La Caixa**. Un rescat encobert ad esta ultima entitat. ¿A quí interessava esta maniobra? Als valencians, no. Madrit i **Catalunya** se repartiren les entitats financeres –banc i caixes d'aforros– valencianes.

I lo mateix passa en tot. ¿Que el port de Valencia supera al de **Barcelona**? Subvencions millonaries per ad este ultim per a que puga competir en ventaja. ¿Que en Valencia volen fer un acces pel nort, lo que el convertiria en molt mes competitiu? **Compromís** ix al rescat del port de Barcelona i planteja objeccions ecologistes.

Sempre es igual. Mires a on mires.

A lo millor en aspectes no purament economics la cosa es diferent, ¿no?

Que t'ho has cregut.

En Valencia tenim sempre condicionada la nostra politica cultural.

Des de que s'iniciaren les emissions de **Canal 9**, la **TV3** catalana se podia vore per mig de repetidors illegals. Pero Canal 9 no se podia vore en Catalunya. Açó feu que la televisio valenciana haguera de supeditar la seua programacio a la catalana ya que compartien alguns programes –pelicules, series, partits de futbol...–.

Es dir, la programacio de la nostra televisio se vea condicionada per la competencia deslleal d'una televisio foranea.

Des de que se posà en funcionament la programació d'òpera del **Palau de Les Arts**, les ajudes per part del ministeri han segut molt inferiors a les de **Madrid** i **Barcelona**. En números redons, actualment Madrid rep uns 13 milions d'euros, Barcelona uns 9 i València 3. La cosa ha millorat respecte dels primers anys en les que València rebia no aplegava a un millo d'euros, però la diferència continua sent exagerada.

El tema de la llengua (i identitari) es el més escandalos de tots.

Quan el **Consell de Mazón** decidí retallar les subvencions a la **AVLI**, el **ministeri de Cultura** li assignà 198.000 euros per a compensar. O siga, que la política llingüística valenciana no se decidix en el carrer de **Cavallers**, sino en Moncloa. Un altre tant passa en les subvencions a entitats privades. ¿Que Mazón talla subvencions a qui promou els “països catalans”? Ahí apareix el ministeri de Cultura per a regar-los en diners. Especialment sagnant es el cas d'**Acció Cultural del País Valencià**, que rebent de Madrid 200.000 euros, ha recolzat manifestacions demanant la dimissió de Mazón per lo de la **barrancada del Poyo**, i s'ha personat com a acusació popular per este tema. Es dir, en els diners que reps d'una administració fas accions que desgasten políticament a un partit rival al de qui te subvenciona. Potser siga lleial, però fa molt mala olor.

De les milionàries subvencions que apleguen des de Catalunya, de tan manit el tema ja casino val la pena ni parlar-ne.

Autonomia, diuen.

Rogle Constanti llombart

Efemèrides del 20 d'agost de 1706, en plena Guerra de Successió espanyola. Segons la nota, el general valencià Joan Batiste Basset va demanar des de Dénia recobres per al lloc de Xàtiva. La ciutat era llavors una plaça de primer orde per als

austriacistes: el seu port facilitava les comunicacions marítimes i el seu castell oferia una posició defensiva fonamental en la costa valenciana.

Convé, no obstant, tractar la frase en prudència documental: la guerra entorn a Xàtiva va tindre operacions complexes i canviants, i la coneguda destrucció de la ciutat per les tropes borbòniques es va produir en 1707. L'efemèrides deu entendre's com una referència a les operacions prèvies, no com una explicació completa d'aquell dramàtic episodi.

Roc Chabàs Associació

(Retrat, treballant en el taller)

Naix en la localitat valenciana de Manises, en el si d'una família que fabrica artesanalment peces de ceràmica (escurada). La modestia dels seus orígens no li impedia accedir als estudis; així, quan conta en només 13 anys, inicia la seua formació acadèmica de dibuixant i pintor en l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Carles en la capital valenciana, i també la de ceramista en l'Escola Pràctica de Ceràmica de Manises, baix la direcció de Muñoz Dueñas, compatibilitzant les pràctiques ajudant en el taller familiar. A l'edat de 19 anys assumeix la direcció artística de la fàbrica d'escurada de Juan Bautista Cabedo "La Rosa", una de les més prestigioses de Manises. Treballà en posterioritat per a la fàbrica de taulells de Francisco Lahuerta, en la qual realitzà algunes obres que firma, i que encara es conserven: el rotul publicitari de la pròpia fàbrica (actualment en el Museu de Ceràmica de Manises) i un calvari per al Mont Carmel en Palestina.

En 1925, becat per l'Estat, realisa un viatge a Paris, a l'Exposició Internacional d'Arts Decoratives i Industrials Modernes, i visita diferents museus parisins (Museu Cluny, Manufacture Nationale de Sèvres i el d'Arts Decoratives), en els quals descobreix l'importància històrica de la ceràmica de Manises. A partir d'aquest moment pren la decisió de dedicar-se a la reproducció de peces de la ceràmica tradicional valenciana dels segles XVIII i XIX, lo qual es fa realitat en el moment en que es fa càrrec del taller familiar –en la dècada dels anys 20–. D'allí eixiran peces pròpies de la taulelleria d'aquells segles. El reconeixement al seu treball arriba prou i es el destinatari d'importants encàrrecs per a la restauració en edificis notables; es el cas, entre uns altres, del Palau de la Generalitat, a on s'ocuparà dels paviments de la Sala Daurada, com també del Saló d'Embaixadors en el Palau Comtal de Cocentaina. Es obra seua el socul de la capella de l'Universitat de València i el panel de la Mare de Déu dels Desamparats de la Basílica de València.

També arriben els premis i distincions entre els anys 50 i 60, sent mereixedor, entre uns altres, d'alguns tan destacats com la Medalla d'Or en diverses exposicions nacionals (1943 i 1952), la Primera Medalla en Montecarlo (1953), la Medalla commemorativa de la Fira Mostrari Internacional de València (1963) –event en el que participava regularment–, o el d'Artesa Eixemplar d'Espanya (1966), títol concedit pel Govern. Ya, després de mort, en 1969 la seua localitat li dedicà un monument en l'avinguda més important, una escultura de figura completa, realitzada en bronze per Octavi Vicent, i també un carrer. També la ciutat de València li dedicà una plaça, en el barri de Malilla, en 1970.

El seu obrador, l'empresa La Ceràmica Valenciana, tingue continuïtat, primer en els seus fills, Manuel i Vicente, i actualment en els seus nets, Vicente i Maria José. S'han mantés fidels a la línia d'elaboració de ceràmica artesanal iniciada per Josep Gimeno, millorant inclús alguna de les seues tècniques, adaptant-se, per supòsit, als temps. La diversificació de la producció ha seguit un factor important en el desenvolupament de l'empresa, que produeix taulells destinats a la construcció i decoració de reproduccions de ceràmica popular valenciana, peces de decoració i també de restauració i reposició de materials en obres de rehabilitació o projectes de decoració personalitzada.

Destaquen dos importants línies de producció, com són la reedició de socarrats ("socarrat.net") i de col·leccions de disseny ("Sagen Ceramics"). També en esta etapa més actual goja d'importants reconeiximents i distincions, com ara el Premi a la Qualitat i Disseny (1994, 1997 i 2000), el Premi Alfa d'Or (1980, 2000 i 2002) o el Premi NOVA 2006 de la Generalitat Valenciana, entre uns altres.

Juli Moreno i Moreno

Fullet de "Tots els dies 9". Activitat que organisa Convenció Valencianista

LA SANTANTONÀ DE FORCALL

Al voltant del **17 de giner** té lloc la celebració de la festa de Sant Antoni Abat (conegut en les nostres terres com Sant Antoni del “**porquet**” o el “**dels animals**”). Esta festivitat té una tradició molt arrelada en el Regne de València i en moltes poblacions que de nord a sud del territori la celebren. D’entre les localitats del nord destaquen, per la singularitat en que es celebra esta festa, les de Forcall i Vilafranca del Sit, ja que afigen a les tradicionals fogueres i benedicció dels animals lo que es coneix en el nom de la “**Santantonà**”.

La celebració de la Santantonà es remonta en la comarca del Maestrat al segle XIV, i es tracta de la representació dramatisada de les tentacions patides per Sant Antoni i el seu acompanyant Sant Pau.

Els dos son la replica cristiana d'una parella d'antics personages pagans de la Grecia classica, els quals tambe foren sacrificats en el foc.

Esta escenificacio està formada pels següents personages: els “**Cremallers**”, que en son dos, i en els seus auxiliars obrin la comitiva en antorches enceses; van seguits de deu o dotze “**botargues**”, que representen els dimonis, els quals van armats en una tralla de paper prensat i pugen als balcons de les cases.

El nom els ve de la **botarga**: trage blanc que els cobrix de cap a peus, decorat en dibuixos de dracs i serps de colors rojos, verts i blaus. Junt ad ells van els “**dimoniets**” (sense numero concret) en la cara descoberta. Els protagonistes principals, **Sant Antoni** i **Sant Pau**, van vestits en roba fosca, capell que els tapa quasi la cara i en llargues barbes. Sant Antoni porta un collar de mandarines (que la gent fa l'intent de furta-li), en una ma una creu de fusta i en l'atra un breviari; Sant Pau porta un basto molt llarc.

Els dos van nugats de les mans en una corda grossa de la que tira el “**despullat**”. Este personage va adornat en una especie de gorra de la que pengen bufes de colors i un cinturo de cascavells. Al voltant de tots ells, desfila la “**filoseta**” que representa les tentacions del sant. Es un home disfressat de dona en jaqueta i faldes a ralles roges, porta la cara enfarinada i en la ma una branqueta de pi en tires d'espart.

Tota la desfilada pels carrers de la localitat està acompanyada pel tabal i la dolçaina, i finalisa en la plaça del poble a on s'ha plantat la “**barraca**” formada pel “**mayo**” (un pi que es tala per a l'ocasio) i les costelles (branques del pi), a la qual se li botarà foc simulant la “cremà” i mort dels sants. Estos permaneixen dins de la barraca el major temps possible, mentrimentres els dimonis entren i ixen per entre les flames.

Una volta “**resucitats**” els sants, per a celebrar el milacre tots rodaran la foguera disparant coets. Un ultim acte es el de “**la processo dels machos**” que correspon a la benediccio de les cavalleries i dels animals domestics. En Forcall la festa de Sant Antoni Abat s'allarga durant tota una fi de semana, la mes proxima al dia que senyala el santoral.

Text tret del *Rogle*

El 26 d'agost de 1780 apareix una atra qüestió decisiva per a Dénia: el reconeiximent del seu port per ingeniers hidràulics. La notícia revela que, ya en el segle XVIII, es comprenia l'importància econòmica i estratègica de millorar les instalacions marítimes. Un port no depenia solament de la seua activitat comercial; exigia estudis tècnics, defenses front als temporals, obres d'abric i solucions front a la sedimentació i les dificultats del llitoral. Aquell expedient va ser un dels molts passos d'un procés llarc que acabaria consolidant al port denier com una infraestructura essencial per a la ciutat i la seua comarca.

Roc Chabàs Associació

Els tres pereosos

Fa ya molt de temps que **ocorregue** esta historia en la que un pare que tenia tres fills, a quin dels tres mes **gandul**, se posà malalt i manà avisar al notari per a fer testament.

-Senyor notari –li digue– només tinc un ruc, i **volguera** que anara a parar al mes **malfaener** dels meus fills.

Al poc de temps l'home **muigue** i el notari, que vea que passaven els dies sense que cap dels fills anara a preguntar pel testament, els envià un avis per a que se personaren en el seu **despaig**.

- Sabeu que poc abans de morir el vostre pare feu testament. ¿No teniu curiositat per saber qué vos haura deixat?

El notari, a continuació, llegí el testament i els explicà:

- Ara he d'averiguar quí de vosatres tres es el mes **pereos**.

I dirigint-se al germa major li digue:

- Comença tu a donar-me proves de la teua **perea**.

- ¿Yo? -contestà el major- ¡No tinc ganes de contar res!

- ¡Parla! Si no ho fas, aniras a la preso.

Llavors el chicon començà a dir:

- Una volta me caigue dins de la sabata una brasa ardent i, encara que estava cremant, me donà molta **perea** menejar-me, pero uns amics se donaren conte i l'apagaren.

- Si que eres **pereos** –li digue el notari yo hauria deixat que te cremares per a saber quant de temps aguantaves la **brasa** dins de la sabata.

Seguidament li feu la mateixa pregunta al segon germa.

- Es la teua **tanda**, ya pots començar a parlar.

- ¿A mi tambe m'enviarà a la preso si no parle?

- Pots estar segur.

- Un dia me caigui a la mar i encara que se nadar, m'entrà tal **perea** que no tingui ganes de menejar els braços ni les cames. Mira per a on, en eixe moment passava per alli una barca de peixcadors i m'arreglè quan estava a punt d'ofegar-me.

- Un atre **pereos** –digue el notari, yo t'hauria deixat en l'aigua fins que hagueres fet algun esforç per a salvar-te.

Per ultim li tocà al mes menut dels germans:

- ¡Te toca parlar! A vore, ¿quines proves dones tu de la teua perea?

- Senyor notari, a mi me pot tancar directament en la preso i quedar-se voste en el burro, porque des d'este moment li dic que no vaig a dir ni molt ni poc, res.

Front ad eixa contestació el notari ho tingue clar i exclamà:

- ¡A tu t'ha tocat el ruc, no hi ha dubte!, porque **ausades** que, dels tres, tu eres el mes **gos**.

Conte popular castellà

Versió: Francisco J. Briz Hidalgo

Adaptat i traduït al valencià

750 ANYS DESPUIX: JAUME I, EL FUNDADOR

QUE NOS VA DONAR UN REGNE CRISTIÀ I QUE NINGÚ PODRÀ BORRAR

Sèt sigles i mig després de la seua mort en València, Jaume I el Conquistador segueix viu a on més adolix a els qui pretenen dir-nos: en l'existència mateixa del Regne de València. Perque este 2026 no és solament una efemèride: és un recordatori de que varem ser un regne cristià per voluntat d'un rei, en furs propis, institucions pròpies i una identitat que ningú podrà borrar sense borrar l'història.

750 ANIVERSARI 1276-2026

VA MORIR EN VALÈNCIA, VA FUNDAR UN REGNE

Jaume I no va morir en un palau lluntà ni en una cort estrangera: va morir en la nostra terra, el 27 de juliol de 1276, després de 63 anys de regnat, els més llargs de l'història d'Espanya. El seu cos va ser enterrat primer en la Catedral de València, abans de ser traslladat a Poblet, però la seua ànima política va quedar per a sempre en este Regne cristià que ell mateix va crear.

No va ser un conquistador qualsevol. Va ser un rei que, després de prendre València en 1238, no es va llimar a sumar terres a la seua corona: va fundar un Regne nou, diferenciat, en personalitat pròpia dins de la Corona d'Aragó. I ho va fer contra vent i marea, contra la noblesa aragonesa i catalana que pretenia anexionar-se nostres terres, contra els que volien que València fora solament un apèndix d'altres regnes.

27 DE JULIOL DE 1276
València

ELS FURS: LA NOSTRA CONSTITUCIÓ ANS QUE EXISTIREN LES CONSTITUCIONS

Mentres altres pobles esperaven sigles per a tindre lleis pròpies, Jaume I nos va donar els Furs de València en 1261, jurats en Corts pel propi rei. No eren privilegis concedits per gràcia: eren el pacte fundacional d'un Regne, l'arquitectura jurídica d'una nació que naixia en voluntat de perdurar.

En els Furs, València va tindre dret civil propi, moneda pròpia, institucions pròpies i unes Corts que defien els interessos del Regne front a qualsevol intent d'absorció. Va ser un "gran triomfo sobre la noblesa aragonesa i catalana", com reconeix l'historiografia, perque Jaume I va aconseguir lo que ningú havia conseguit abans: convertir terres conquistades en un Regne cristià i sobirà dins d'una Corona.

FURS DE VALÈNCIA 1261

IDENTITAT, LLENGUA I INSTITUCIONS: LES ARMES QUE NOS VAREN DONAR VICTÒRIA

Els que hui pretenen negar la nostra identitat obliden que va ser Jaume I qui nos va donar les senyes que nos definixen: territori, furs, moneda i institucions. Baix el seu regnat va naixer la consciència territorial valenciana, alimentada per un dret propi i unes Corts que varen actuar com a òrgue representatiu de la voluntat del Regne.

La llengua valenciana es va expandir per l'administració, la justícia i la vida quotidiana no per imposició, sino per voluntat d'un rei que entenia que un Regne sense llengua pròpia és un Regne sense ànima. I eixa llengua, eixos furs, eixes institucions són el llegat que nos permet seguir sent valencians 750 anys després.

TERRITORI

FURS

MONEDA PRÒPIA

INSTITUCIONS

CORTS DE VALÈNCIA
LA NOSTRA VEU, LA NOSTRA DEFENSA

2026: NO SOLAMENT COMMEMORAR, SINO REAFIRMAR

La Generalitat i l'Ajuntament de València han declarat 2026 com l'any de la commemoració del 750 aniversari de la mort de Jaume I, en actes en les tres províncies. Però esta efemèride no pot ser solament un eiberci de memòria: deu ser un acte d'afirmació.

Com ha senyalat la Generalitat, "la seua senyal, després d'extingir-se després del seu decés en l'any 1276, ha perdurat a lo llarg dels sigles i continua projectant-se hui en dia". I eixa senyal és lo que nos recorda que varem ser Regne, que som ara Comunitat, i que seguirem sent valencians mentres defenem el llegat que Jaume I nos va deixar.

2026
750 ANIVERSARI DE LA MORT DE JAUME I

UN LLEGAT QUE NINGÚ PODRÀ BORRAR

Actualment, els valencians nos devem sentir orgullosos i deutors del llegat polític i jurídic que nos va deixar el rei Jaume I el Conquistador. Les institucions creades baix el seu regnat varen ser model per a constitucions modernes, i el seu esperit legislador segueix present en l'estructura autonòmica de la Comunitat Valenciana.

En un moment en que l'història es manipula i es reescriu segons conveniència polítiques, recordar a Jaume I és recordar també que el Regne de València no va ser un accident històric: va ser un projecte polític conscient, fundat per un rei que entenia que els pobles tenen dret a ser ells mateixos.

JAUME I EL CONQUISTADOR

Sèt sigles i mig després, el seu llegat segueix viu. I mentres hi haja valencians que ho defenegen, ningú podrà borrar lo que Jaume I va construir: un Regne cristià en nom propi, en lleis pròpies, en identitat pròpia.